

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 579/2024-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho a sudcov Petra Molnára (sudca spravodajca) a Petra Straku v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], narodenej [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Elenou Ľalíkovou, advokátkou, Podbrezovská 34, Bratislava, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B3-61C/23/2017 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B3-61C/23/2017 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd.
- Mestskému súdu Bratislava IV **p r i k a z u j e** v konaní vedenom pod sp. zn. B3-61C/23/2017 konať bez zbytočných prietahov.
- Sťažovateľke **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie **2 000 eur**, ktoré jej **j e** Mestský súd Bratislava IV **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Mestský súd Bratislava IV **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **856,75 eur** a zaplatiť ich jej právnej zástupkyňi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky, skutkový stav veci a argumentácia sťažovateľky

1. Uznesením č. k. II. ÚS 579/2024-5 z 19. novembra 2024 ústavný súd prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľky doručенú 3. októbra 2024, ktorou sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov

podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej „dohovor“) postupom mestského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. B3-61C/23/2017 (ďalej len „napadnuté konanie“).

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka sa žalobou podanou 18. júla 2017 domáha určenia neplatnosti odstúpenia od darovacej zmluvy.

3. Sťažovateľka uvádza, že bývalý okresný súd bol takmer 5 rokov nečinný a prvé pojednávanie nariadil až 27. septembra 2022. Z celkovo 4 nariadených pojednávani sa konalo len v poradí druhé, na ktorom sa uskutočnili výsluchy sporových strán. Prvé, tretie a štvrté nariadené pojednávanie boli zrušené. Od zrušenia posledného pojednávania nariadeného na 25. jún 2024 je mestský súd opätovne nečinný. Ku dňu uplatnenia ústavnej sťažnosti uplynulo od podania žaloby 7 rokov a 3 mesiace, počas ktorých vo veci nebolo rozhodnuté.

4. Sťažovateľka poukazuje na to, že vec nie je skutkovo ani právne zložitá a podľa jej názoru mala byť rozhodnutá na prvom pojednávaní s poukazom na dôvod odstúpenia žalovaným, ktorým bola tieseň za nápadne nevýhodných podmienok. Doterajšiu dĺžku konania neodôvodňuje podľa názoru sťažovateľky charakter konania, zložitost' veci či nečinnosť strán sporu, ale prvotné obdobie nečinnosti súdu v trvaní 5 rokov spolu s nesústreďenou a neefektívnou činnosťou mestského súdu.

5. Sťažovateľka zdôrazňuje, že uvedené vnáša do jej života neistotu, neprimeranú psychickú záťaž, pocity frustrácie, bezmocnosti, a to v kontexte predmetu konania, ktorým je majetok značnej hodnoty.

II.

Vyjadrenie mestského súdu

6. Mestský súd k ústavnej sťažnosti zaujal stanovisko podaním sp. zn. 1SprV/894/2024 zo 17. decembra 2024, ktorého súčasťou je aj prehľad procesných úkonov v napadnutom konaní.

7. Mestský súd konštatuje nečinnosť Okresného súdu Bratislava III v obdobiach od 18. júla 2017 do 2. marca 2018 a od 17. októbra 2018 do 28. januára 2022 a prieťahy v daných obdobiach označuje ako zbytočné.

8. V druhom období nečinnosti mestský súd však poukazuje na objektívnu prekážku, ktorou bola situácia s pandémiou COVID-19. Vynímajúc uvedené obdobia, mestský súd považuje konanie za plynulé, s vykonávaním potrebných úkonov pre rozhodnutie vo veci samej.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Ústavný súd upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov konania a predloženého súdneho spisu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

10. Predmetom prieskumu ústavného súdu je posúdenie, či postupom mestského súdu v napadnutom konaní došlo k sťažovateľkou tvrdenému porušeniu základného práva

na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

11. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, a v obsahu týchto práv nevidí zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 132/03, I. ÚS 65/04).

12. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach tohto druhu vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

13. K vzniku zbytočných prietáhov v konaní pred všeobecným súdom môže pritom dôjsť nielen jeho nečinnosťou, ale aj jeho neefektívnou, resp. nesústreďenou činnosťou (m. m. IV. ÚS 22/02, IV. ÚS 380/08, III. ÚS 103/09, I. ÚS 7/2011).

14. Ústavný súd už skôr judikoval, že základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza najmä zo zásady normovanej v čl. 17 a § 157 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), v zmysle ktorých „súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“ a „súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania“ (bližšie pozri II. ÚS 584/2024).

15. Klasifikáciu prietáhov v konaní ako zbytočných, s následným vyslovením alebo nevyslovením porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, ústavný súd posudzuje vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania (resp. strany v spore) a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02).

16. Z pohľadu kritéria právna a skutková zložitosť prejednávanej veci ústavný súd konštatuje, že spor, ktorého predmetom je určenie vlastníckeho práva, je potrebné považovať za bežnú agendu všeobecných súdov. Z doterajšieho priebehu napadnutého konania skutková či právna zložitosť veci nevyplýva.

17. Pokiaľ ide o posúdenie toho, akým spôsobom sa na prietahoch v konaní podieľa osoba, ktorá ich namieta, po preskúmaní príslušného spisového materiálu ústavný súd zistil, že sťažovateľka svojím správaním v napadnutom konaní neovplyvnila nežiaducim spôsobom jeho dĺžku. Ústavný

súd však vzal do úvahy skutočnosť, že počas nečinnosti súdu sa sťažovateľka ani raz aktívne nedomáhala na súde urýchlenia prejednávania veci.

18. V poslednom rade ústavný súd hodnotil postup mestského (pôvodne okresného) súdu z hľadiska existencie zbytočných prietáhov v napadnutom konaní, vychádzajúc z ústavnej sťažnosti, vyjadrenia mestského súdu a predloženého súdneho spisu. Z obsahu súdneho spisu vyplýva, že k vydaniu pokynu na zaslanie žaloby s prílohami na vyjadrenie žalovanému došlo 2. marca 2018, po vyše 7 mesiacoch od podania žaloby. Následne po vykonaní ďalších procesných úkonov ostal okresný súd nečinný od 17. októbra 2018 do 28. januára 2022, t. j. viac ako tri roky. Následne vykonával viac-menej plynulo procesné úkony spojené s doručovaním podaní strán sporu a 12. mája 2022 uznesením č. k. 61C/23/2017-303 rozhodol o návrhu žalovaného na nariadenie neodkladného opatrenia tak, že ho zamietol.

19. Pojednávanie nariadené na 27. september 2022 bolo z procesných dôvodov zrušené a po rozhodnutí odvolacieho súdu o odvolaní žalovaného proti uzneseniu o zamietnutí návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia bol nový termín nariadený na 3. máj 2023, ktorý bol odročený na 25. júl 2023. Aj tento termín bol z dôvodov organizačno-technického zabezpečenia výkonu súdnictva zrušený a nový termín bol nariadený až na 25. jún 2024. Predmetné pojednávanie bolo prerušené pre nahlásenie bomby a nový termín pojednávania mestský súd nariadil na 11. február 2025.

20. Mestský súd vo svojom stanovisku sám konštatuje dve obdobia nečinnosti, je však potrebné uviesť, že ani ďalší postup súdu po druhom období nečinnosti nie je efektívny. Opakovane dochádza k zrušeniu nariadených termínov pojednávania z dôvodov na strane súdu (nariadený termín 27. septembra 2022 a 3. mája 2023), pričom je potrebné uviesť, že k nariadeniu nových termínov dochádza so zbytočným časovým odstupom, čo v súhrne predstavuje 12 mesiacov zbytočných prietáhov (aj k nariadeniu nového termínu pojednávania na 11. február 2025 po prerušení pojednávania z dôvodu bombovej hrozby 25. júna 2024 došlo s odstupom vyše 5 mesiacov, t. j. 6. decembra 2024).

21. K obrane mestského súdu vo vzťahu k druhému obdobiu nečinnosti, počas ktorého bola pandémia COVID-19, ústavný súd poukazuje na svoju rozhodovaciu činnosť, v zmysle ktorej pandémia ochorenia COVID-19 môže byť dôvodom nečinnosti, avšak v rámci ojedinelej nečinnosti trvajúcej kratší čas aj s prihliadnutím na predmet konania a jeho význam pre sťažovateľa (pozri napr. IV. ÚS 625/2024). Sťažnosťou napadnuté konanie sa nachádzalo v tzv. písomnej fáze, na ktorú protipandemické opatrenia a obmedzenia zásadne nedopadali. V kontexte vplyvu pandémie na plynulý priebeh konania preto ústavný súd uzatvára, že táto pandémia nie je objektívne spôsobilá ospravedlniť celkovú dĺžku napadnutého konania.

22. V sťažnosťou napadnutom konaní je pojednávanie nariadené na 11. február 2025, čím vec po viac ako sedem a pol roku nie je rozhodnutá ani na úrovni prvoinštančného súdu, čo je spôsobené nielen zbytočnými prietahmi, ale aj neefektívnou činnosťou súdu, keď k nariadovaniu ďalších termínov pojednávania dochádza so zbytočným časovým odstupom. S poukazom na celkovú dĺžku napadnutého konania, nie dostatočne efektívnou činnosťou mestského súdu, ako aj dlhšie úseky jeho nečinnosti ústavný súd dospel k záveru, že prietahy v napadnutom konaní boli v rozhodujúcej miere spôsobené práve postupom mestského súdu, ktorý nepostupoval

v napadnutom konaní v intenciách čo najrýchlejšieho a efektívneho prerokovania a ukončenia sporu.

23. Mestskému súdu možno vytknúť dlhšiu dobu trvajúcu, ničím neodôvodnenú nečinnosť v trvaní takmer 5 rokov. Preto ústavný súd konštatuje, že v konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

IV.

Príkaz konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

24. V nadväznosti na vyslovenie porušenia práv ústavný súd v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany s'ťažovateľke podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde prikázal mestskému súdu, aby v napadnutom konaní (ktoré v čase rozhodovania ústavného súdu ešte nebolo právoplatne skončené) konal bez zbytočných priet'ahov (bod 2 výroku nálezu).

25. S'ťažovateľka v ústavnej s'ťažnosti žiadala priznať finančné zadosťučinenie 4 200 eur. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

26. Ústavný súd vzhľadom na okolnosti posudzovanej veci považoval za potrebné priznať s'ťažovateľke finančné zadosťučinenie. Pri svojom rozhodovaní vzal do úvahy predovšetkým celkovú dĺžku napadnutého konania, neodôvodnenú nečinnosť súdu, predmet konania, ale aj skutočnosť, že sa s'ťažovateľka aktívne nedomáhala plynulého prejednanja veci.

27. Po zohľadnení týchto okolností, majúc na pamäti to, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je len zmiernenie ujmy pociťovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, ústavný súd považoval za primerané priznať s'ťažovateľke finančné zadosťučinenie 2 000 eur podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde (bod 3 výroku nálezu).

V.

Trovy konania

28. Ústavný súd priznal s'ťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania pred ústavným súdom v celkovej sume 856,75 eur (bod 4 výroku nálezu).

29. Ústavný súd vypočítanú náhradu trov s'ťažovateľky zvýšil podľa § 18 ods. 3 vyhlášky o daň z pridanej hodnoty, pretože právny zástupca s'ťažovateľky je platiteľom tejto nepriamej dane. Pri určení výšky jej sadzby postupoval podľa § 27 ods. 5 zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o DPH“), v zmysle ktorého sa pri zmene sadzby dane použije pri každom vzniku daňovej povinnosti sadzba dane platná v deň vzniku daňovej povinnosti. Keďže daňová povinnosť právnenmu zástupcovi s'ťažovateľky vznikla dňom dodania služby (§ 19 ods. 2 zákona o DPH), pri úkonoch právnej služby realizovaných a vyúčtovaných do 31. decembra 2024 ústavný súd použil sadzbu dane z pridanej hodnoty vo výške 20 %. Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2024 je 343,25 eur

a hodnota režijného paušálu je 13,73 eur. Sťažovateľke priznal náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2024 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti), čo aj so zvýšením o 20 % predstavuje celkom sumu 856,75 eur.

30. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je mestský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. februára 2025

Luboš Szigeti
predseda senátu